

The Role of the Paroches in Halacha and Hashkafa

שמות כ"ו

(לא) וְעִשִׂיתָ פְּרֻכֹת תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר מְעֻשָּׂה חֹשֶׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרֻבִים: (לב) וְנִתְּנָה אֹתָהּ עַל-אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שֹׁטִים מְצֻפִים זָהָב וְזָהָב עַל-אַרְבָּעָה אַדְנֵי-כָסֶף: (לג) וְנִתְּנָה אֶת-הַפְּרֻכֹת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהַבֵּאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לְפָרֻכֹת אֶת אָרוֹן הָעֵדוּת וְהַבְּדִילָה הַפְּרֻכֹת לְכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים:

רש"י שם

פרכת – לשון מחיצה הוא. ובלשון חכמים: פרגוד, דבר המבדיל בין המלך ובין העם. תכלת וארגמן וגו' – מכל מין ומין היה כפול, בכל חוט ששה חוטיין. כמעשה חשב – כבר פירשתי זו היא אריגה של שתי קירות, והציורין שמשני עבריה אין דומין זה לזה. כרובים – ציורין של בריות יעשה בה.

נצי"ב שמות כ"ו:א

שש משזר ותכלת וגו' – בפרוכת ובמסך כתיב (פסוקים ל"א, ל"ו) "תכלת וארגמן תולעת שני ושש משזר". דכל שכתוב ראשון הוא העיקר, ואע"ג דבכולהו היו כ"ד חוטיין, שש לכל אחד ממינין הללו, מ"מ הרי אינו דומה עובי החוטים זה לזה. והיה ביריעות העיקר שש. ובפרוכת ובמסך העיקר תכלת. וידוע דתכלת מורה על ענין גדול ונעלה בקדושה, וכמו שכתבתי בספר במדבר במסע המחנות.

תוספות שבת כ"א. ד"ה שמחת

ונראה לר"י דכיון שאין מן הפשתן אלא רביע בטל בשאר מינים והוי כאילו אין בו פשתן כלל.

מלאכת משכן וכליו עמ' שסא

אך ממה שכתבו התוספות (שבת כא. ד"ה שמחת) שבאבנט יש מן הפשתן רביע של האבנט מבואר שאינם סוברים כהעמק דבר, שהרי באבנט השש נזכר ראשון, שנאמר "וְאֶת-הָאֲבָנִיט שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי", ולפי ההעמק דבר דכל שכתוב ראשון הוא העיקר נמצא שהפשתן היה יותר מרביע של האבנט.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שקלים פרק ח הלכה ב

כתוב אחד אומר [שמות כו לז] "מעשה רוקם" וכתוב א' אומר [שם לא] "מעשה חושב", מעשה רוקם פרצוף אחד מעשה חושב שני פרצופות, רבי יהודה ורבי נחמיה חד אמר מעשה רוקם ארי מכאן וארי מכאן, מעשה חושב ארי מכאן וחלק מכאן, וחרנה אמר מעשה רוקם ארי מכאן וחלק מכאן, מעשה חושב ארי מכאן ונשר מכאן:

מלאכת המשכן וכליו שו"ת עם הר"ח קניבסקי

קעח) יריעות המשכן היו מעשה חושב, ופי' רש"י (שמות כו:א) ארי מצד זה ונשר מצד זה. האם היו הרבה צורות בכל יריעה, אחת בכל יריעה, אחת בכל חוברת, או אולי אחת אחר החיבור. תשובה: כנראה שאין בזה קפידיא וכרצונו עשה

משנה מסכת שקלים ח:ה

רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן פרוכת עביה טפח ועל שבעים ושנים נימין נארגת ועל כל נימא ונימא עשרים וארבעה חוטין, ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה ומשמונים ושתי רבוא נעשית ושתיים עושין בכל שנה ושלוש מאות כהנים מטבילין אותה:

מלאכת שלמה שם

ושתיים היו עושין בבל שנה ושנה שתיים היו צריכין כדפרישנא להבדל אמה וצריכין חדשות בכל שנה שמחמת עשן הקטרת היו משחירין:

מסכת יומא נ"א:

מתניתין: הִיָּה מְהֵלֵךְ בְּהִיכָל עַד שְׁמִגְיַע לְבֵין שְׁתֵּי הַפְּרוֹכֹת הַמְּבֻדְּלוֹת בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים וּבִינֵיהֶן אֲמָה, רַבִּי יוֹסֵי אֹמֵר לֹא הִיָּתָה שָׁם אֶלָּא פְּרוֹכֶת אַחַת בְּלִבָּד שְׁנָאֵמֵר {שמות כ"ו:ל"ג} וְהַבְּדִילָה הַפְּרוֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים.
גמרא: שְׁפִיר קָאֵמֵר לְהוּ רַבִּי יוֹסֵי לְרַבְּנָן, וְרַבְּנָן אָמְרִי לֵב הֵנִי מִיְלִי בְּמִשְׁכַּן אֲבָל בְּמִקְדָּשׁ שְׁנֵי כִּיּוֹן דְּלֹא הוּאִי אֲמָה טְרַקְסִין, וּבְמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן הוּא דְהוּאִי וְאִיסְתַּפְּקָא לְהוּ לְרַבְּנָן בְּקְדוּשָׁתֵיהּ אִי כְּלַפְנֵי אִי כְּלַחוּץ וְעָבֹד שְׁתֵּי פְּרוֹכֹת.

מסכת מגילה כ"ו:

ואמר רבא מריש הוה אמינא האי פריסא תשמיש דתשמיש הוא, כיון דחזינא דעיפי ליה ומנחי סיפרא עלויה אמינא תשמיש קדושה הוא ואסור.

רש"י שם

פריסא – יריעה שפורסין סביבות הארון מבפנים.

תוספות שם

מריש הוה אמינא האי פריסא תשמיש דתשמיש הוא – פי' הקונטרס יריעה שפורסין סביב הארון בתוכו, וקשה שהרי הארון עצמו הוי תשמיש קדושה ואמר (התם) שאסור לעשות ממנו כורסיא, אלמא שהתיבה קדושה יותר מן הפורסין, לכך נראה לי שפורסין אותה סביב הארון מבחוץ.

שו"ת זרע אמת או"ח חלק א סימן כו

על מה ששאל מר מאחר שמנהג העולם הוא לפרוס פרוכת לפני ארון הקדש אם מותר לשנות המנהג, לפי שרוצים לעשות ארון הקדש יפה ולהניחו בלתי פרוכת לפי שהיא יפה בלא פרוכת טפי מבפרוכת.

נלע"ד דלא אריך למיעבד הכי, לפי שמנהג הפרוכת נראה דאינו לנוי בעלמא, אלא לצניעות יתירא על שם והבדילה הפרוכת וכו', וגם ע"ד כיסוי כלי הקדש. וכ"נ מתוך דברי התה"ד סי' ס"ח דכתב דהפרוכת שלפני הארון הוא תלוי שם לצניעות ע"ש. וא"כ מ"ל שפיר אם הוא יפה טפי בלא פרוכת על כן לא טוב לע"ד לשנות מנהג זה שזהו מיוסד בטעם והוא פשוט בכל ישראל.

תרומת הדשן סימן סח

שאלה: הפרוכת שלפני ארון הקודש שרי להסירו בשבת ולפרוס אחר במקומו או לאו?

תשובה: יראה דהיתר גמור הוא. וכן שמעתי שיש מקומות שעושין כן ביוה"כ לתפלת נעילה, מסירים הראשון ופורסים אחר שכולו לבן במקומו...

... ולפ"ז הפרוכת שתולין שם תדיר, שייך ביה עשיית אוהל לפי זה. ומ"מ נראה לחלק יפה, דודאי וילון התלוי תדיר לפני הפתח שייך ביה עשיית אוהל, לפי שהוא כמו דלת בעלמא. אבל הפרוכת שלפני הארון, שבלא"ה יש דלת לארון, והפרוכת אינו תלוי שם אלא לצניעות, אע"ג דתלוי שם בקביעות אין קפידא. אפס העולם חוששין לאסור הדבר. וגם חזן הכנסת אחד הגיד לי, שאחד מן הגדולים לא רצה להתיר, אני מושך ידי להתיר.

שולחן ערוך אורח חיים קנ"ד

(ג) תשמישי קדושה, כגון: תיק של ספרים ומזוזות, ורצועות תפילין, וארְגָז שנותנין בו ספר תורה או חמ"ש וכסא שנותנין עליו ספר תורה, וילון שתולין לפני ההיכל, יש בהן קדושה וצריך לגנזן.

משנה ברורה שם

(יא) וילון שתולין – הוא הפרוכת והיינו למנהג התלמוד שהיו לפעמים מניחין ס"ת עליה או שהיו מכסין בה הס"ת [ונראה שהיה זה דבר מצוי בזמננו דאל"כ הו"ל תשמיש אקראי בעלמא ואין ע"ז שם תשמיש קדושה] אבל האידנא דלא נהגינן הכי הו"ל רק תשמיש דתשמיש וזהו שהגיה הרמ"א לקמן בס"ו בהג"ה [אחרונים]:

שולחן ערוך שם

(ו) להגה: ופרכת שאנחנו תולין בפני הארון אין לו קדושת ארון, רק קדושת בית הכנסת; וכן הכלונסות שבו תולין הפרכת, ומכל מקום אסור לעשות מהם העצים שמסמנים בו הקריאה לחובת היום, שאינן קדושים כמו הם (פסקי מהרא"י סי' רכ"ה).

משנה ברורה שם

(כט) אין לו קדושת ארון – דבזמנינו לעולם אין נותנין עליו ס"ת בלא מטפחת ומותר לעשות מפרוכת מפה שעל השלחן, וצ"ע למה נהגו לפרסו לחופה לחתנים ואפשר דלב ב"ד מתנה עליהם וכמ"ש ס"ח: (ל) רק קדושת ביהכ"נ – ואף שהוא רק תשמיש דתשמיש מ"מ לא גרע משאר כלי ביהכ"נ שדינם כביהכ"נ אבל שאר תשמיש דתשמיש שאינם בביהכ"נ כגון של תפילין וכדומה אין בו קדושה כלל [פמ"ג]:

שו"ת ב"ח (ישנות) סימן יז

אכן צריכים אנו למודעי בפירש רש"י שכתב אהא דקאמר רבא מריש הוה אמינא האי פריסה תשמיש דתשמיש הוא כו' כתב רש"י פריסה יריעה שפורסים סביבות הארון מבפנים כו' דמאחר שלא פירש ג"כ שפורסים סביבות הארון מבחוץ וכמו שפירש התוספות יראה דס"ל לרש"י דפריסה שמבחוץ לא הוה תשמיש דתשמיש אפילו לא עייפי ביה ס"ת כלל, והנה דכל מידי שתולין סביבות הארון מבחוץ לכבוד ס"ת עבידי שהרי עטרות כסף וזהב שתולין סביבות הארון מבחוץ בע"כ דלכבוד ס"ת עבידי ואף ע"פ שאינו על הס"ת ממש א"כ ה"ה הפרוכת שמבחוץ דדוקא היריעה שפורסי' סביבות הארון מבפנים שאיננו בא כי אם לייפות פנימית הארון מבפנים שהרי היריעה היא קבועה בוין שבגוף הארון מבפנים לכבוד הארון הוא ולפיכך ס"ד דרבא דהוה תשמיש דתשמיש אבל הוילון שמבחוץ לפני הארון הוא דוגמת הפרוכת שבמשכן שכתוב בו והבדילה לכם הפרוכת וגו' ולפיכך הוא פרוס לפני הארון ולא גם מצידי הארון דלכבוד הס"ת עבידי וא"כ לפי זה הוה ליה תשמיש קדושה ואסור לעשות ממנו פרוסה על העמוד ואעפ"י שתו' חלקו על

פירש רש"י וכן הערוך בערך פרס והסכימו לזה האחרונים ב"י ומהר"מ מפדואה ומהרמ"א כנראה מדבריהם א"ה אין להקל כנגד פ' רש"י. אכן נראה עיקר דרש"י ז"ל לא היתה כוונתו להורות דין ולומר דדוקא מבפנים אבל מבחוץ הוי תשמיש קדושה דפשיטא דאפילו מבחוץ נמי לא הוה אלא תשמיש דתשמיש ומה שפירש מבפנים הוא לפי שכך היה המנהג ארצו ואף עכשיו כך הוא המנהג בקצת ארצות לפי מה ששמענו אבל לענין דינא אין לחלק בין מבפנים למבחוץ והלכך יש להתיר לעשות מפרוכת שהוא תשמיש דתשמיש פרוסה על העמוד ומניח לשם הש"ץ הסידור והמחזור כל שכן שיש לעשות ממנו פרוסה על השלחן אבל אסור לעשות ממנו חופה לחתן ולכלה הנראה לפע"ד כתבתי בקצרה אני הקטן והצעיר יואל בלא"א כמוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן מ אות כב

פתיחת פרוכת, שמילה אחת כתובה בשני חצאיה, בשבת והפרוכת שעשו לאה"ק =לארון הקודש= בשני חצאים וכתוב עליו אני אעביר והאות עין הוא חצי על חצי הפרוכת דלצד מזרח וחציו השני על חציו הפרוכת שלצד מערב, יש קצת לחשוש להלבוש שהביא המג"א, אבל עיין באג"מ או"ח ח"א סימן קל"ה שבלא חבור כלל מסתבר שאין לאסור וכיון שהוא חלוק על שני חצאי הפרוכת שאינם מחוברין כלל ליכא איסור, אבל מ"מ יש אולי חשש קטן ולכתחלה טוב שירחקו מע"ש =מערב שבת= שני החצאים זה מזה ובדיעבד ששכחו אין לחוש, ובכלל לכתחלה אין לעשות פרוכת כזה, ואף בלא אותיות אין לעשות כי הוא כעין שינוי ממנהג ישראל שמעולם היו עושין פרוכת אחת על כל רוחב הבנין שלכן גם בפרוכת שעושין לפני הארון היו עושין פרוכת אחת שלכן אף בלא אותיות אין לעשות שתים וצריכין לחברם להיות פרוכת אחת.

שמות כ"ו:ל"ג

(לג) וְנִתְּתָה אֶת-הַפְּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרֹסִים וְהִבַּאתְּ שָׁמָּה מִבֵּית לְפָרֹכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָה הַפְּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים:

שמות כ"ז:כ"א

בְּאֵהָל מוֹעֵד מְחוּץ לַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדוּת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבְנָיו מִמֶּנֶּה עַד-בְּקָר לִפְנֵי ד' חֹקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רמב"ם עבודת יום הכיפורים ה':א'

(א) כל עבודות שעובד בבגדי לבן בפנים בהיכל, צריך לעשותן על הסדר שביארנו, ואם הקדים בהן מעשה לחבירו, לא עשה כלום.

(ד) הקדים דם השעיר לדם הפר בקודש הקדשים, יזה מדם הפר כמצותו, ואחר כך יביא שעיר אחר, וישחט אותו, ויזה מדמו בקודש הקדשים כמצותו, וייפסל הראשון. הקדים דם השעיר לדם הפר במתנות שבהיכל על הפרוכת, יחזור ויזה מדם השעיר פעם שניה לאחר דם הפר:

רמב"ם עבודת יום הכיפורים ד':ב'

ואחר כך נוטל דם הפר מעל הכן, ומזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון שמונה הזיות, ומניח דם הפר ונוטל דם השעיר, ומזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון שמונה הזיות

שיעורי הרב תפילה סימן נב

מנהגינו לשים פרוכת על הארון הקודש הוא זכר לפרוכת שהיתה מבדילה בן הקודש לקודש הקדשים וצ"ב בזה שהרי הפרוכת היתה המחיצה המבדילה בין מקום ההיכל לקודש הקדשים, ומה ענינה לכסות ישיר של הארון הקודש.

ואשר נראה לבאר בזה דלפרוכת שבמשכן ב' דינים היו לה. חדא, דהפרוכת היא המחיצה המבדילה בין הקודש לקודש הקדשים והוא מגזה"כ "ונתתה אח הפרכת תחת הקרסים והבאת שמה מבית לפרכת את ארון העדות והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים (שמוח כו, לג).
 ויש עוד דין, שהפרכת היא כסוי הארון וחשיב קיום בארון ודין זה נלמד מדכתיב "וסכות אל הארון את הפרוכת וגו', (שמות מו, ג) וכן כתיב באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדות (שמות כז, כא) דהפרכת היא קיום בארון ומצורפת לארון. וכן חזין דפרוכת שייכא לארון שבשעת המסעות היו מכסים הארון בפרוכת כדכתיב, ובא אהרון ובניו בנסוע המחנה והידו את פרוכת המסך וכסו בה את ארון העדות (במדבר ד, ה)...

... ולפ"ז מובן ענין הפרוכת ששמים על ארון הקודש שבבית הכנסת, דמלבד דין מחיצה המבדילה שיש לפרוכת, יש בה גם דין וקיום בארון.

מסכת מנחות צ"ח. - צח:

ובדיו מנלן דתניא {מלכים א ח':ח'} ויאריכו הבדים יכול לא היו נוגעין בפרוכת תלמוד לומר ויראו אי ויראו יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין תלמוד לומר {מלכים א ח':ח'} לא יראו החוצה הא כיצד דוחקין ובולטין בפרוכת ודומין כמין שני דדי אשה שנאמר {שיר השירים א':י"ג} צרור המור דודי לי בין שדי ילין.

The Gemara in Menachos is a raiya for the Rav. If one were to look at the Parochos, he would literally see the badim of the Aron bulging out a bit. This highlights the inseparable relationship between the Paroches and the Aron.

Rav Soloveitchik, Parshas Terumah, p. 241

From the time I was young, I learned to restrain my feelings and not to demonstrate what was happening in my emotional world. My father would say that the holier and more intimate the feeling, the more it should be concealed. There is a hidden curtain that separates between one's interior and the exterior: *and the dividing curtain shall separate for you between the Holy and the Holy of Holies*. What location is more sanctified than the inner sanctum of one's emotional life? If all is going well and one's heart overflows with happiness, he should reveal the deep interior of his soul to God, but he should not reveal it to others lest a stranger profane his Holy of Holies. If, on the other hand, someone is in dire straits, mired in a cloud of pain and suffering, finding himself abandoned and alone, he should reveal his thoughts before the Creator; he should cry to Him and supplicate behind the curtain. A stranger should not approach the Holy of Holies lest in his apathy he profanes the sanctity of the mute pain that burdens the sufferer. *And no man shall be in the tent of Meeting when he comes to effect*

atonement in the Holy, until he comes out (Lev. 16:17). The Kohen Gadol's rendezvous with his Creator is in solitude.